

De Telegraaf

We zeggen het maar even voor de zekerheid: printen is alleen toegestaan voor persoonlijk gebruik. Het is niet supersympathiek om dit artikel te verspreiden. Sterker nog: het is verboden. Gelukkig is het heel eenvoudig om anderen een Blendle-linkje te sturen. Delen kan dus altijd!
13-01-2018

Donuttheorie gaat erin als koek

afgelopen zaterdag - 5 minuten lezen

Onbehagen

Britse econome Kate Raworth predikt revolutie in denken over eeuwigdurend streven naar groei

Na de crisis duikt de ene ziener na de andere op. Ze verkondigen het einde van de economie zoals we die nu kennen en trekken volle theaters. De jongste hype is een Britse econome, Kate Raworth, die op tournee was in Nederland. Haar fans smullen van haar roep om revolutie. Maar is ook kritiek.

Martin Visser

De hal van het Rotterdamse Hofpleintheater stroomt vol op deze doordeweekse avond. De zaal, capaciteit 500 man, is stijf uitverkocht. „Ik wist niet dat er zoveel mensen zouden komen”, zegt een enigszins verraste Reinier Castelein, voorzitter van vakbond De Unie. Ook hij komt op de nieuwe hype af, net als honderden jongeren, die allemaal een tientje hebben betaald voor deze lezing.

Na Ewald Engelen, Thomas Piketty, Joris Luyendijk, theatergroep De Verleiders en GroenLinks-leider Jesse Klaver, is de Britse econome Kate Raworth de nieuwste hype. Tot voor kort volslagen onbekend, maar sinds enkele tv-optredens slaat haar verhaal ook in Nederland aan.

Onlangs kwam de Nederlandse versie van haar boek Donuteconomie uit. Er zijn er nu al duizenden van verkocht in ons land. Vertalingen voor de rest van Europa volgen komende maanden. In het boek schopt Raworth aan tegen economen en laat ze haar frustratie over achterhaalde denkbeelden rond economische groei, bankiers en grote bedrijven de vrije loop. Korte samenvatting: het moet allemaal anders.

Afgedaan

Ze raakt een snaar, net als die andere revolutiepredikers die zich vooral links op het politieke spectrum begeven. Na de heftige financiële crisis leeft er onder mensen een breed gevoel dat het kapitalisme in zijn huidige vorm heeft afgedaan, dat marktwerking niet meer heilig is, dat bankiers hebben gefaald, dat er meer is dan economie alleen. Het pleidooi van Raworth komt dicht in de buurt van Jesse Klavers strijd tegen het 'economisme'.

„Wie is econoom of volgt nu een economische opleiding?“, vraagt ze aan het publiek in Rotterdam. Tientallen vingers gaan omhoog. „Oeoeoe, ze zijn hier...“, zegt ze half grappend, half dreigend. Deze economen gaan het zwaar krijgen die avond in Rotterdam.

Raworth is bezig met een grote Nederlandse tournee deze week. Amsterdam, Rotterdam, Tilburg. Steeds uitverkochte zalen voor honderden mensen. Ook nog een drukbezochte spreekbeurt op het ministerie van Economische Zaken. En ze heeft een uitnodiging op zak van de Partij voor de Dieren om in juni de Tweede Kamer toe te spreken. Van haar verwachten de politici 'een plan B voor de economie'.

Raworths pleidooi wordt niet alleen door klimaatpartijen opgepakt. Jan Peter Balkenende, ook aanwezig in het Hofpleintheater, bekommert zich tegenwoordig – zoals oud-premiers dat vaker doen – om het

milieu. „In alle presentaties die ik geef over duurzaamheid beveel ik dit boek aan.” Ook grote bedrijven zijn om, zegt Balkenende, die voorzitter is van een duurzaamheidsclub van acht grote Nederlandse concerns: „Ik sprak laatst Unilever-topman Paul Polman en hij weet alles van dit boek.”

Blindstaren

„Economie is gebaseerd op achterhaalde theorieën en het is te smal”, zegt de Britse in een interview met De Telegraaf. „Mijn boek is geen kritiek op wat economen doen, maar kritiek op wat economen moeten onderwijzen aan studenten. Zij zijn de politici van de toekomst, de bestuurders in het bedrijfsleven, de activisten, de advocaten, de journalisten. Ik wil die economie-studie veranderen. Want die bepaalt hoe we ons gezamenlijk de economie voorstellen.”

In haar boek gaat ze tekeer tegen de eendimensionale kijk op de economie die studenten volgens haar al decennia voorgeschoteld krijgen. „De allereerste grafiek die studenten te zien krijgen is die van vraag en aanbod en hoe dan een prijs tot stand komt. Dat gaat dus over de markt. Economen zetten de markt in het centrum van de economie. Dat is pure ideologie.”

‘Marktwerking centraal in de economie: dat is pure ideologie...’

Economen, ook in Nederland, protesteren hevig. Ze gingen op sociale media met Raworth in debat, schreven kritische columns en probeerden haar te ontmaskeren. In het traditionele jaarlijstje aan boekentips van de Financiële Telegraaf noemde professor Bas Jacobs haar boek een anti-tip. „Dit is het intellectueel armoedigste en meest ergerniswekkende economieboek van 2017”, foeterde hij.

Hoewel de beroepsgroep in opstand komt, vindt haar verhaal wel degelijk gehoor bij een breed publiek. Zo stelt zij dat we ons blindstaren op economische groei. Als het bruto binnenlands product maar stijgt, dan gaat het goed met ons. En dat slaat aan bij burgers. Want wat is die abstracte economische groei nu precies waard? Zeker in tijden dat we zogenaamd weer groeien maar talloze mensen daar nog niets van merken.

Volgens Raworth zien economen, beleidsmakers en politici met hun fixatie op groei andere zaken over het hoofd: milieuvervuiling, ongelijkheid, armoede, welzijn, gezondheid, mantelzorg, noem maar op. „Nu is alles ingesteld op eeuwigdurende groei. Zo wil Nederland graag bij de G20 horen, de grootste economieën ter wereld. Nederland wil een zetel omdat het de 17e economie is, gemeten naar bruto binnenlands product. Dat is zo veelzeggend. Je zou toch niet aan tafel moeten komen te zitten omdat je ieder jaar zoveel spullen verkoopt?”

Voorlopig verwacht Raworth weinig heil van de grote bedrijven. „Ik ben met bedrijfspsychotherapie begonnen. Onder meer voor Unilever. Ik ben getroffen door het aantal ceo’s dat mijn boodschap snapt. Ik vraag dan: wat is het doel van het bedrijf? Is dat een levend doel, zoals het creëren van gezondheid? Of is het een financieel doel: we willen de grootste speler worden?” Maar beleggers die rendementen eisen maken het voor bedrijven onmogelijk om echt te veranderen, meent zij. „Dat leidt tot bedrijfsschizofrenie.”

In haar Rotterdamse lezing vergelijkt Raworth haar ideeën met die van Copernicus, die ontdekte dat de aarde om de zon draait in plaats van andersom. Raworth: „Wij hebben nu, in de 21e eeuw, ook een Copernicaanse revolutie nodig.”

‘Jullie koning roept dat het hier goed gaat, want er is 3% groei... Is dat ons doel? Echt?’

Robert Dur, hoogleraar Economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, die op verzoek van deze krant is aangeschoven bij het interview met Raworth, vindt dat ze een karikatuur van economen maakt. „Laatst werd ik gebeld door de redactie van het praatprogramma Tafel van Tijs”, zegt Dur. „Ze wilden het over uw boek hebben en zochten een econoom die vindt dat economische groei het allerbelangrijkste is. Uiteindelijk konden ze geen enkele econoom vinden die dat bepleit en hebben ze maar een politicus uitgenodigd.”

„Dan hadden ze jullie koning moeten vragen”, reageert Raworth. „Die zei toch onlangs dat de economie met meer dan 3 procent groeit en dat het dus goed gaat met Nederland? Is dat ons doel? Echt? Zijn we daarop uit? Nee, er is toch meer? Dat is de kern van mijn verhaal.”

Dur voelt zich, net als veel andere hoogleraren, tekortgedaan. In zijn vakgebied is er wel degelijk aandacht voor milieu, inkomensverdeling, gelijkheid tussen man en vrouw. Maar ja, de karikatuur die Raworth maakt van economen gaat er wel in als koek. Naast bankiers en politici zitten economen immers in de hoek waar de klappen vallen.

Misschien ligt het probleem bij politici die economische inzichten te simplistisch vertalen, oppert Dur. „Natuurlijk kijken politici naar economische groei. Kiezers doen dat ook, die rekenen de politiek daarop af.” Maar de economische ramingen die de basis zijn voor kabinetsbeleid zorgen voor een schijnwerkelijkheid.

Om die redenen proberen economen allerlei alternatieve cijfers te fabriceren, waarin gezondheid, inkomen, onderwijs, veiligheid, milieu en geluk ook worden meegenomen. Zo moeten mensen zich beter herkennen in de plaatjes die economen schetsen. Maar ja, het moet ook niet té ingewikkeld worden, waarschuwt Dur. „U komt met tien, vijftien verschillende doelen. Dan kunnen politici zich makkelijk verschuilen.”

Afgrond

De Britse econome gaat door met haar strijd en haar fanschare wordt steeds groter. Het verwijt dat ze activist is in plaats van wetenschapper deert haar niet. Ze voert die titel als geuzennaam. Ze wil af van het oude economische verhaal dat de politiek al beheerst sinds Ronald Reagan en Margaret Thatcher. „Dat heeft ons aan de rand van de afgrond gebracht. We moeten dat verhaal vervangen”, betoogt ze in Rotterdam. Groot applaus... En een dikke rij bij de signersessie en boekverkoop na afloop.

Populaire artikelen

420

DE SCHOUDERS
ZITTEN VAST

305

Een kwaadaardige
narcist?